

En kortlægning af højskolernes internationale og europæiske arbejde

Folkehøjskolernes Forening i Danmark, august 2006.

Indhold

1. Indledning	3
2. Hvordan arbejder skolerne med internationale spørgsmål.....	3
3. Hvordan arbejder skolerne med europæiske spørgsmål	5
4. Har skolerne udenlandske elever – Og hvor kommer de fra?.....	6
5. Hvordan rekrutteres udenlandske elever.....	6
6. Kurser for de internationale elever.....	7
7. Hvordan oplever skolerne interaktionen mellem danske og udenlandske elever	8
8. Hvad får skolen ud af, at have internationale elever.....	8
9. Skolernes konkrete anbefalinger til FFDs internationale arbejde.....	9
10. Hvem er skolernes kontaktperson på det internationale/Europa.....	10
11. Hvad har skolerne brugt DVD´en om højskolearbejdet i Bangladesh og Indien til	10
12. Hvilke emner, mener skolerne, skal behandles og diskuteres på det internationale seminar	11
13. Europa - uger som ny aktivitet.....	12
14. Skolernes reaktion på temahæftet ”Hva` nu Europa?”	13
15. Ideer til næste års Europa–uger.....	13
16. Skolernes forventninger til den kommende Europakonference.....	15
17. FFDs Europanetværk	16
18. Afslutning og yderligere kommentarer	16

1. Indledning

FFD har valgt at lave denne kortlægning for at få svar på en række spørgsmål og faktorer omkring skolernes internationale og europæiske arbejde. Det handler om, at de målsætninger og konkrete strategier, som der arbejdes ud fra i FFD på det internationale område, skal afstemmes med skolerne. FFD har endvidere brug for konkret viden om vigtige og aktuelle fokuspunkter og arbejdsredskaber, der kan ligge til grund for såvel skolernes som FFDs arbejde med det internationale.

Med undersøgelsen foreligger nu et stort datamateriale med oplysninger om skolernes ageren, deres holdninger og de faktiske aktiviteter omkring det internationale og europæiske arbejde. Følgende skrivelse er en opsamling på selve undersøgelsen. Det er naturligvis ikke alle detaljer i besvarelsenerne som er medtaget, men alle pointer, generelle betragtninger og gennemgående beskrivelser er samlet her. Opsamlingen følger den spørgeguide, som er blevet brugt i forbindelse med kortlægningen. (se evt. spørgeguide)

2. Hvordan arbejder skolerne med internationale spørgsmål

Langt de fleste af landets højskoler arbejder i større eller mindre grad med internationale spørgsmål. Nogle skoler har stor erfaring inden for området, hvor andre kun lige er begyndt. Fælles for de fleste er dog, at de er bevidste om, at det internationale aspekt er en vigtig brik i det at drive en højskole.

Det internationale aspekt består af flere forskellige ting. Vi har i denne undersøgelse ladet det være op til forstanderen selv at vurdere, på hvilke område, at hans skole arbejder internationalt. Vi har stillet ham et meget åbent spørgsmål omkring, hvordan hans skole arbejder med internationale spørgsmål, suppleret med en række tematiske kategoriseringer. Herved bliver det ham og ikke os, der bestemmer og formulerer, hvad der hører under det internationale på den pågældende skole. Det er der kommet følgende ud af:

Skolens profil bestemmer fokus:

Der ligger en forskel i, hvordan de enkelte skoler arbejder med internationale spørgsmål. Skolens profil og interessereområder bestemmer, hvilke konkrete dele af det internationale, der skal lægges vægt på.

På de samfundsorienterede skoler er det debatten om samfundet, politik og internationale spørgsmål, som er i højsædet. Det forsøger skolerne at aktivere gennem diverse kurser med fokus på internationale problemstillinger og rejser til relevante nationer. På de mere kreative højskoler er det gennem kunsten, musikken og udførelsen, at de internationale aspekter kommer i spil. Musikhøjskolerne har konkrete kontakter med forskellige internationale komponister og sangere, der jævnligt frekventerer skolen, og eleverne tager ofte ud i verden og møder kunstnerne i "deres" hjemland. Endeligt har idrætshøjskolerne et naturligt fokus på sport, krop og udfoldelse, hvor danske og udenlandske elever sammen udforsker idrætten på nationalt og internationalt.

Studieture:

Langt de fleste skoler har studieture som et fast element på deres kursusforløb. Nogle bruger sådanne ture til at ryste eleverne sammen og til at få et afbræk i den daglige gang på skolen. Det er ikke nødvendigvis med fokus på områder, som er relateret til den daglige undervisning. Rejserne planlægges og arrangeres i disse tilfælde med almindelige rejsearrangører.

Andre skoler bruger studierejser, som en mere integreret del af selve undervisningen. Her er rejserne ofte af flere ugers varighed, og eleverne skal bruge nogle af de redskaber, som de lærer på skolen i praksis. Det være sig eksempelvis kunsthøjskoler, som tager rundt til museer i europæiske storbyer, og i praksis oplever de forskellige stilarter, som de har lært om i undervisningen.

En række skoler tilbyder rejselinjer, hvor hovedformålet er selve rejsen og mødet med det fremmede land, dens kultur og befolkning. På nuværende tidspunkt findes der 11 skoler, som tilbyder decideret længerevarende rejsekurser. Eleverne vil typisk inden selve rejsen blive undervist i landets historie, geografiske, kultur m.m. og samtidig følge konkrete redskabsfag i det at rejse i udlandet. Selve rejsen vil ofte fylde en stor del af højskoleopholdet. Her har eleverne mulighed for at lave en lang række ting, som eksempelvis nødhjælpsarbejde, ulandsarbejde, undervisning, m.m. Efterfølgende skal eleverne udarbejde en større opgave om selve rejsen og præsentere den for resten af skolen. Rejselinjerne på skolerne varierer både hvad angår indhold og længde.

Netværk og konkrete samarbejdspartnere:

På organisationsplan er der flere skoler som gennem årene har etableret formelle kontakter med både universiteter og diverse organisationer – mest i europæiske lande. Der handler her ikke om kontakter i forbindelse med rekruttering, men mere om hjælp til at arbejde med internationale spørgsmål på såvel skolen og omkring studierejser. Idrætshøjskoler samarbejder eksempelvis med diverse akademier og idrætsorganisationer, der hjælper skolerne både økonomisk, men også uddannelsesmæssigt, således at eleverne får den bedste undervisning.

Derudover har flere skoler, som arbejder med internationalt arbejde i udviklingslande, konkrete samarbejdsaftaler med lokale nødhjælpsorganisationer og andre kontakter, og i nogle tilfælde globale kristne menigheder.

Det er ofte de konkrete kontakter, som er med til at bestemme skolens udbud af kurser og studierejser. Flere skoler har ansat udenlandske lærere, der kan undervise i deres hjemlands sprog og kultur, og samtidig etablere kontakt til institutioner og lignende i det pågældende land.

Eksempelvis har en skole en japansk lærer ansat, som dels hjælper de japanske elever på skolen, men som også arrangerer studieture til Japan for de danske elever. På samme måde gør både kunsthøjskoler, musikhøjskoler og teaterhøjskoler ofte brug af udenlandske lærere. De giver undervisningen et internationalt præg, hvilke tiltrækker flere både danske og udenlandske elever.

(Internationalt) samarbejde mellem skolerne:

Det kan være utroligt ressourcekrævende at arbejde praktisk med internationale problemstillinger. Rejsekurserne er uanset om det er af kortere eller længere varighed omkostningsfulde, og det er ikke altid helt nemt at lave kurser om internationale problemstillinger, fordi det ofte kræver ekstra ressourcer. Derfor har en række højskoler valgt at samarbejde i forbindelse med eksempelvis konkrete kurser om aktuelle internationale problemstillinger. To skoler har eksempelvis lavet et samarbejde omkring et kursus, der behandler problematikker i forbindelse med grænselandet og EU.

Derudover beretter nogle få skoler også om et samarbejde på rekrutteringsfronten, hvor skoler med fuldtegnede kurser sender ansøgere videre til andre skoler.

Internationale elever på højskoler – herunder udveksling af elever:

De internationale elever på de danske folkehøjskoler udgjorde i foråret 2006 antageligt op mod 20 % af det samlede elevtal (herunder også de nordiske elever). Det er et tal, der sandsynligvis ikke vil

falde i den kommende tid. Derfor vil flere skoler fremover arbejde for at tilpasse skolegangen endnu mere efter denne udvikling.

Mange skoler vælger ofte at sætte fokus på det internationale på morgensamlinger og ved andre fællesarrangementer. Her belyses forskellige aktuelle emner, hvor de udenlandske elever bidrager med præsentationer omkring deres hjemland.

Internationale linjer på skolerne – herunder sprogundervisning:

En stor del af skolerne tilpasser deres kurser efter de internationale elever. Der udbydes deciderede sprogkurser, som de udenlandske elever i nogle tilfælde følger ved siden af deres hovedfag, og i andre tilfælde tager som reelle hovedfag. Disse fag er åbenlyst rettet mod de udenlandske elever eller etniske minoriteter i Danmark.

Derudover tilbydes der fag, hvor det er indholdet, som udgør det internationale element. Det er blandt andet samfundsfaglige fag som international politik, globalisering og EU. Disse følges i nogle tilfælde både af danskere og udenlandske elever (hvilket gør diskussionerne bredere og mere nuancerede.)

Den største udfordring ved at undervise danske og udenlandske elever sammen er åbenlyst sproget. Dette forsøger de fleste skoler at løse ved simultanoversættelse. En række skoler har med succes indkøbt simultananlæg, som mindsker den larm, der ellers er forbundet med den løbende oversættelse.

3. Hvordan arbejder skolerne med europæiske spørgsmål

Selve formen på skolernes arbejde med det europæiske er meget lig deres arbejde med det øvrige internationale. Det betyder, at mange af de aspekter og konkrete arbejdsområder, som omhandler skolernes internationale fokus, også gælder for skolernes arbejde med det europæiske.

Det er områder, der kan være svære at adskille fra hinanden, men Europa og EU er alligevel så signifikant, at det ofte betragtes og behandles selvstændigt. Undersøgelsen har vist, at dette i en vis grad også er tilfældet på de danske folkehøjskoler.

Der ses en klar tendens til, at skolerne i større grad end tidligere forsøger at inddrage det europæiske aspekt i både samfundsundervisning, men også gennem konkrete kurser om Europa.

Flere højskoler bruger ”Youth 2002”, som en inspiration til at sætte fokus på EU og unge, og påpeger samtidig vigtigheden i at debattere Europas udvikling med eleverne. En række skoler har i den forbindelse valgt at oprette deciderede EU-kurser, hvor både danske og udenlandske elever mødes og debatterer EU og andre europæiske emner.

Men det europæiske arbejde på højskolerne handler ikke kun om EU og samfundsmæssige problemstillinger. Kreative skoler udforsker det europæiske gennem kunsten, filmen, det litterære og musikken. Det udmønter sig blandt andet i konkrete temakurser, hvor udenlandske gæstelærere kommer til skolen, og i form af diverse studieture til akademier, filmfestivals og kunstmuseer rundt omkring i Europa.

Den større fokus på det europæiske skal blandt andet findes i det øgede antal udlændinge på højskolerne. Debatten får en ekstra dimension, når eleverne ikke kun er fra Danmark. De udenlandske elever tilfører desuden ofte mere viden og en større praktisk erfaring, eftersom de generelt er ældre og har et højere fagligt niveau end de danske elever.

Generelt set udtrykker de fleste skoler lyst til at sætte fokus på det europæiske. De fleste skoler er bevidste om, at samfundet bliver mere og mere internationalt, og at mange unge ønsker at lægge et mere europæisk perspektiv på deres uddannelsesforløb. Det er derfor vigtigt, at højskolerne følger med denne udvikling, og fortsætter med at tilbyde fag og kurser, der svarer til den aktuelle efterspørgsel.

Kun ganske få er direkte afvisende over for at arbejde med Europa. Deres begrundelser går hovedsageligt på manglende ressourcer til at bevæge sig ind på dette område, men samtidig også at det europæiske ikke passer ind i deres profil.

4. Har skolerne udenlandske elever – Og hvor kommer de fra?

Stort set alle skoler har udenlandske elever. Det gælder både på de korte og de lange kurser. Antallet varierer meget fra skole til skole. Der er skoler, hvor der kun er ganske få elever per årgang, mens der er skoler, som har næsten lige så mange udenlandske elever som danske.

Størstedelen af de udenlandske elever kommer enten fra de nordiske lande eller fra de nye østlande, hvor eleverne støttes økonomisk gennem Ciriuss. Eleverne fra de nye østlande er generelt ældre og på et højere fagligt niveau end de danske. Ofte er det universitetsstuderende, der kommer til en dansk højskole for at lære noget om dansk sprog og kultur. For de nordiske elever gælder det, at de kender til højskoletraditionen og derfor kommer af samme årsager som de danske elever.

Generelt set kommer der elever fra stort set alle dele af verden. Det er lige fra unge fra tredje verdens lande, der kommer til skolerne gennem diverse organisationer, til personer fra vestlige lande, der bruger et højskoleophold som et led i deres uddannelse. Mange højskoler melder om elevtilgang fra lande, der før i tiden ikke figurerede på deres lister.

Vi har i denne undersøgelse spurgt ind til de udenlandske elever på de lange kurser i foråret 2006. Vi har samlet oplysningerne i et skema, kategoriseret efter nationalitet og tilhørsforhold. Dette skema kan rekvireres hos FFD. (OBS: Resultaterne er udelukkende vejledende, idet de er baseret på, hvad respondenterne umiddelbart kunne huske.)

5. Hvordan rekrutteres udenlandske elever

Der er stor forskel på, hvor meget de enkelte skoler gør for at rekruttere udenlandske elever. Nogle skoler har valgt at bruge en del ressourcer på det, andre gør stort set intet.

Størstedelen af de udenlandske elever finder selv frem til den enkelte skole – det gælder blandt andet for mange af de nordiske elever. Det sker ofte gennem søgning på internettet og/eller gennem direkte kontakt til skolen. De fleste skoler har opbygget deres hjemmeside således, at de mest basale informationer også er at finde på engelsk. En række skoler deltager på det nordiske område i en række messer, der hvert år finder sted i både Norge og Sverige.

Det vigtigste som skolerne peger på i forbindelse med rekruttering er kontakten og brugen af tidligere elever. Tidligere elever er de bedste ambassadører skolen kan få. De kan fortælle den gode historie til venner og bekendte, der så selv inspireres til at tage på højskole i Danmark. En række skoler har valgt at oprette deciderede ambassadørkorps, som sørger for at dele materiale ud på diverse uddannelsesinstitutioner i de enkelte lande.

Skolernes arbejde i udviklingslande udmønter sig også ofte i, at nogle af de lokale unge tildeles et ophold på skolen i Danmark. Opholdet betales enten af skolen selv, eller også af den organisation som skolen samarbejder med.

En række skoler har skabt kontakt til studievejledere på universiteter rundt omkring i verden – dog hovedsageligt på universiteterne i de lande, hvor eleverne kan søge støtte gennem Cirius. Dette samarbejde har vist sig ganske nyttigt.

Endvidere har flere skoler et samarbejde med folk fra de danske ambassader, og i få tilfælde samarbejdsaftaler med udenrigsministeriet i de enkelte lande.

Der er desuden en del skoler, hvor enten en lærer eller forstanderen har kontakt til en konkret udenlandsk organisation, der så formidler kontakten til potentielle elever. Det gælder blandt andet for diverse idrætsorganisationer, musikforeninger og kristne ungdomsorganisationer.

Slutteligt har en del skoler oprettet et formelt samarbejde med nationale organisationer. Det drejer sig blandt andet om idrætsklubber, hvor sportsudøvere skal have undervisning i dansk sprog og kultur, men også lokale menigheder, der sender folk til hovedsagelig de kristne højskoler.

6. Kurser for de internationale elever

Som nævnt tidligere forsøger de fleste skoler at tilpasse deres kurser efter eleverne. Det betyder, at de enkelte kurser skal afstemmes efter elevernes alder, kvalifikationer, baggrund og i særdeleshed sprog. På nogle skoler laver de decideret adskilte kurser, hvor de udenlandske elever undervises på et fremmedsprog. Andre skoler tilbyder sprogundervisning til de udenlandske elever, og lader dem derudover indgå i de andre kurser sammen med de danske elever. Her er undervisningen på dansk, men der sker en løbende simultanoversættelse.

På de målrettede internationale linje laver de ofte det samme som de danske elever, men her får undervisningen en ny dimension, idet der er ofte er flere nationaliteter samlet. På nogle skoler har internationale linjer været brugt gennem mange år, men for andre noget helt nyt. En række skoler erkender, at de internationale linjer på nuværende tidspunkt ikke kører optimalt, men mener at de med tiden kan få løst de udfordringer, som ligger i arbejdet.

Undersøgelsen viser helt konkret, at 28 skoler tilbyder særlige kursusforløb til de udenlandske elever. Kurserne er rettet mod de udenlandske elever, men det betyder ikke at danske elever ikke må deltage, hvilke da også sker i nogle tilfælde. Undervisningen er hovedsageligt på engelsk, men der findes også to tysksprogede linjer og et par skoler underviser på flere sprog.

Endvidere viser undersøgelsen, at 27 skoler følger den ovennævnte model med samlet undervisning kombineret med separat sprogundervisning. (Ca. 20 skoler tilbyder ingen form for specielundervisning til de udenlandske elever.)

7. Hvordan oplever skolerne interaktionen mellem danske og udenlandske elever

De udenlandske elever er en gevinst for de danske folkehøjskoler. Det er den overordnede holdning fra landets forstandere. De udenlandske elever bidrager med en faglig indsigt og engagement, og er generelt gode til at tilpasse sig de danske forhold!

Eleverne kan lære utroligt meget af hinanden – både menneskeligt og fagligt. Men de skal samtidig lære at forstå og acceptere en mentalitet og kulturel baggrund, der ligger langt fra det, de er vant til. De skal lære at agere sammen i en atypisk hverdag, og i et fysisk rum, der ikke ligner det normale. Overordnet set er der langt flere positive end negative følger ved at have udlændinge på højskole. Men når det så er sagt, så må man også konstatere, at det ikke er helt problemfrit at lave højskoleophold med både danske og udenlandske elever.

Den største udfordring er sproget og den kulturelle baggrund. Uden for undervisningen bliver hovedsproget bestemt af, hvor majoriteten af elever kommer fra. Det medfører, at der opstår grupperinger, hvor de udenlandske elever ofte holder sig lidt i baggrunden, og lader de danske elever sætte dagsordenen. Problemet består i, at mange af de udenlandske elevers engelskkundskaber er for dårlige, og at de derfor har svært ved at kommunikere med de danske elever. Samtidig skal de udenlandske elever først vænne sig til det at gå på højskole, hvilke for mange ligger milevidt fra den skolekultur, som de er vant til.

For mange elever fra samme land kan også være et problem i sig selv – uanset om de kan tale engelsk eller ej. For at modvirke grupperinger og klikker har en række højskoler sat en øvre grænse for, hvor mange udlændinge fra hvert land, der må være per semester. Samtidig bliver eleverne testet i deres sprogkundskaber inden de får lov til at starte på et kursus.

Slutteligt kører visse skoler en form for introkursus, hvor eleverne på tværs af nationaliteter skal lære at arbejde sammen og kende hinandens styrke og svagheder.

Generelt set er de udenlandske elever en kærkommen gave til skolerne. Og med tiden er det ikke noget, der ligger til hinder for at endnu flere udenlandske elever kan frekventere de danske folkehøjskoler. Men inden da skal skolerne optimeres på flere områder. Nogle skoler erkender, at de endnu ikke er gearet til at have udenlandske elever. Mange skoler mangler lærerkompetence, og der er faciliteter på skolerne, som skal gøres mere internationale – eks. oversættelse af brugsanvisninger til forskellige elektriske apparater, ændring af computere med dansk software osv.

8. Hvad får skolen ud af, at have internationale elever

Der er generelt set stor tilfredshed med de udenlandske elevers tilstedeværelse på skolerne. Flere skoler mener, det er nødvendigt at have udenlandske elever i dagens samfund. Højskolen er en unik skoleform, og hvis den ”fortsat” skal stå stærkt internationalt som nationalt, så kræves det, at der også er udenlandske elever på skolen.

Der er dog ingen tvivl om, at et vigtigt incitament ligger i det rent økonomiske. Nogle skoler erkender, at hvis de ikke havde udenlandske elever, så ville de ikke overleve.

Endvidere peger flere på, at en mangfoldig elevsammensætning er en gevinst i sig selv. De danske elever, der ofte udgør majoriteten, lærer utroligt meget om tolerance og fremmede kulturer.

De udenlandske elever er desuden med til at skabe liv i lokalområdet. Selvom om Danmark efterhånden er blevet et multikulturelt samfund, så findes der stadig egne, hvor der ikke bor mange personer med anden etnisk baggrund end dansk. I sådanne byer kan 15- 20 udenlandske højskoleelever vække stor opsigt, og være et samtaleemne blandt lokalbefolkningen. Nogle skoler har i den forbindelse et samarbejde med lokale institutioner (folkeskoler, daginstitutioner, gymnasier m.m.), hvor de udenlandske elever kan få en bedre indsigt i det danske samfund, men også får mulighed for at fortælle lidt om deres hjemland til børn og unge.

9. Skolernes konkrete anbefalinger til FFDs internationale arbejde

FFDs internationale arbejde har været et fast element i gennem mange år. Skolerne er generelt set tilfredse med, at FFD lægger tid og ressourcer i det internationale arbejde, men ser gerne, at der fremover sættes fokus på nye aspekter. De mange samtaler med forstanderne har mundet ud i en masse konkrete tiltag og forslag til både nye strategier og profileringer.

Profil:

FFD er først og fremmest nødt til at lave en skarpere og mere synlig profil på det internationale område. Profilen skal være tidssvarende, men samtidig forholde sig loyalt over for den danske højskoletradition. Det er samtidigt vigtigt at sende et signal til politikkerne om, at det internationale er noget højskolerne tager seriøst. Politikkerne skal forstå, at det internationale ikke bare handler om at rekruttere udenlandske elever, som økonomiske erstatninger for manglende danske elever, men også om meget andet.

Strategi:

FFD skal sammen med skolerne lægge sig fast på en strategi, som de kan arbejde ud fra fremover. De skal overveje, hvordan de nuværende projekter skal indpasses i en sådan strategi. Skal der fortsat være et samarbejde med Danida omkring projekterne i Bangladesh og Indien, og hvordan kan skolerne gøre brug af sådanne projekter? Det samme gælder for FFDs andre indsatsområder omkring det internationale og europæiske. Det er vigtigt, at den kommende strategi indeholder en samlet plan over hele det internationale indsatsområde, hvor skolernes interesser inddrages.

Markedsføring:

Mange udlændinge kender ikke det store til den danske højskoletradition. Derfor er det vigtigt at intensivere den fælles markedsføring på det internationale område. Det ville være oplagt, at FFD kunne stå for den opgave, i tæt samarbejde med skolerne.

Blandt ideerne til en øget markedsføring foreligger konkrete forslag om at udbygge den eksisterende hjemmeside (www.hojskolerne.dk), således at den vil blive mere anvendelig for udlændinge. Det betyder selvfølgelig en engelsksproget Website, og flere guidelines til både praktiske oplysninger, men også informationer om den danske højskoletradition.

Derudover skal der udarbejdes fælles materiale, som kan deles rundt på universiteter, ambassader, ungdomsorganisationer og lignende i udlandet.

Netværk og samarbejde:

Skolerne ser desuden, at FFD kan stå for oprettelsen og koordinationen af forskellige databaser. Det handler mere konkret om en samling og formidling af informationer vedrørende kontaktpersoner, organisationer og samarbejdspartnere. Skolerne ligger inde med mange brugbare kontakter og samarbejdsaftaler, som andre skoler med fordel kunne gøre brug af. I forbindelse med eksempelvis

skolernes samarbejde med idrætsorganisationer, kunstakademier, musikforeninger og lignende ville det være oplagt at samle skolernes kontakter i en fælles database.

Håndtering af udenlandske elever:

Det er ikke alle skoler, som har den samme erfaring og de nødvendige kompetencer til at håndtere udenlandske elever. En række forstandere erkender, at de på nuværende tidspunkt ikke er fuldt ud gearet til at give deres udenlandske elever optimale forhold. Det er i sidste ende uholdbart både for skolen, men i særdeleshed for de udenlandske elever.

En forbedring af de eksisterende forhold kræver nogle ekstra ressourcer både hos lærerstaben og det administrative personale – samt stiller krav til skolens fysiske rammer. Skolerne efterspørger derfor nogle formelle vejledninger fra FFD, som kan hjælpe dem på rette vej. Sådanne vejledninger kunne eventuelt bygge på erfaringer og konkrete redskaber, som mere erfarne skoler på området har gjort brug af tidligere.

Rekruttering:

FFD skal slutteligt spille en mere aktiv rolle i forhold til rekruttering. FFD kunne dels intensivere markedsføringen, men kunne også bistå skolerne i mere formelle sager omkring kontraktsskrivning, kontakt til offentlige myndigheder og lignende.

En række skoler ser gerne, at skolerne bruger hinandens kontakter – også i forhold til rekruttering. Mange skoler har gennem årene oprettet en række unikke udvekslingsaftaler med universiteter, ungdomsorganisationer og andre. Det er kontakter som andre skoler også kunne drage nytte af, hvilket vil kunne hjælpe endnu flere udlændinge til at komme på højskole. Det er dog mere tvivlsomt, hvordan et sådan samarbejde skulle fungere i praksis. Man kunne forestille sig, at alle skoler udarbejder en database, som indeholdt eksempler på samarbejdsaftaler med organisationer og institutioner samt skabelsen af brugbare netværk.

Endvidere foreslår nogle skoler, at der oprettes et fælles korps af tidligere højskoleelever. De skal promovere højskolerne, når vender tilbage til deres studie eller arbejde i deres hjemland. Et sådan korps skal jævnligt fodres med nye informationer og nyt materiale, hvilke FFD endvidere kunne stå for.

Økonomisk "bistand":

Sidst, men ikke mindst, ligger der en meget vigtig opgave for FFD i at forbedre de økonomiske vilkår for højskolerne i forbindelse med at få udenlandske elever på højskole. FFD skal arbejde for at få hævet den økonomiske ramme for Ciriusmidler og skal gøre en indsats for at få adgang til andre midler, eventuelt gennem ministerier og organisationer. Og FFD skal forsøge at skabe kontakt til udenlandske institutioner, og få dem til at give tilskud til højskoleophold i Danmark.

10. Hvem er skolernes kontaktperson på det internationale/Europa

Skolerne har oplyst, hvilke personer der arbejder med henholdsvis det internationale og Europa på den enkelte skole. Det er til stor hjælp for FFDs arbejde fremover, således at de informationer, FFD ønsker at bringe ud til skolerne, når frem til den rigtige person.

11. Hvad har skolerne brugt DVD'en om højskolearbejdet i Bangladesh og Indien til

Det er kun få af de adspurgte skoler som har rekvireret de to udgivelser. Der er dog flere (16), der har ønsket at få dem tilsendt for derved at kunne gøre brug af dem i fremtiden.

I alt 42 har nu bedt om dvd'erne. (Det tyder på, at det første brev omkring de 2 dvd'er i flere tilfælde ikke var kommet frem til de rette personer!)

De, som har rekvireret dvd'erne, har mest brugt dem til at skabe en yderlige viden om højskoler i udlandet. Det er ikke alle, som har vist dem for eleverne, men de fleste påtænker at gøre det ved en given lejlighed, evt. ved en morgensamling eller lignende.

En række skoler har også brugt dvd'erne i et mere visionært perspektiv. De forestiller sig at dvd'erne kan skabe indsigt i de muligheder som ligger i projekterne i Indien og Bangladesh. Man kunne sende elever derover, og lade dem arbejde med eksempelvis kunst eller idræt i de 2 lande.

12. Hvilke emner, mener skolerne, skal behandles og diskuteres på det internationale seminar

Den umiddelbare tilslutning til et internationalt seminar er god. Om det så betyder, at mange skoler reelt kommer til at deltage, afhænger i sidste ende af selve programmet og tidspunktet for seminariet.

Der er imidlertid mange bud på, hvad indholdet på et sådan seminar kunne være. De fleste forslag hænger sammen med den enkelte skoles eget interesseområde, men der er også ideer til bredere emner. Skolerne har både forslag til selve formen på seminariet, men også til konkrete emner og diskussionspunkter. Forslagene er listet op nedenstående:

Seminarets form:

- Seminariet skal indeholde en række forskellige workshops, hvor skolernes forskellige interesser inden for det internationale kan blive behandlet og diskuteret. Det vil sige workshops med temaer som politik, idræt, kunst, musik, seniorpolitik m.m.
- Der skal indledningsvis ligge en redegørelse fra FFD om, hvad FFD kan tilbyde på det internationale område. En kort introduktion til aktuelle projekter og hvordan FFD fremover vil arbejde med det internationale.
- Det er vigtigt, at der skabes mulighed for at skolerne kan udveksle erfaringer omkring det internationale. Det vil derfor være brugbart med en opdatering vedrørende skolernes internationale arbejde. Det kunne sendes ud inden eller blive præsenteret på selve seminariet.
- Det er vigtigt, at seminariet har en gulerod. Det skal ikke bare indeholde informationer, som man principielt set kan hente andetsteds eller læse om efterfølgende.
- Der skal tages højde for, at nogle skoler har stor erfaring med at arbejde internationalt og andre ikke har.

Punkter til udvikling af FFDs og højskolernes arbejde:

- En diskussion af hvordan man laver en fælles markedsføring på det internationale område. Men man skal huske at højskoler er forskellige. Man skal derfor diskutere om markedsføringen af højskolerne skal ske ud fra et fælles værdigrundlag eller om man i stedet skal sætte fokus på forskelligheden.
- Hvordan øger højskolerne profileringen af deres internationale arbejde? Hvordan skal skolerne agere over for politikere og også eksterne kontakter?
- Sætte fokus på, hvordan man ruste de udenlandske elever til at gå på højskole. Og hvordan de udenlandske elevers forventninger stemmer overens med det faktiske ophold.

- Hvordan skal højskolerne forberede sig på de udenlandske elever? Hvilke ressourcer kræves det – både fagligt, socialt og økonomisk?
- Der er for få fælles rekrutteringsflader. Man kunne diskutere om der skal skabes et fælles rekrutteringsområde.
- Hvordan arbejdes der med konkrete internationale linjer på skolerne? Hvordan kan sådanne linjer udvikles, og hvad skal de indeholde? Og hvordan klæder man lærerne på til at køre sådanne linjer. Brug eventuelt skoler med erfaring på området.
- Debattere brugbarheden ved de eksisterende projekter på det internationale område, og hvordan man kan forbedre kvaliteten på dem.
- Sæt fokus på det økonomiske aspekt. Hvilke reelle udgifter er forbundet med andre områder inden for det internationale? Hvor og hvordan kan man søge midler (puljer, EU-midler, ministerier). Og en mere konkret diskussion af Cirussamarbejdet.
- Hvordan skaber skolerne flere internationale kontakter. Det handler både om kontakter til organisationer, men også til projekter som de eksisterende i Indien og Bangladesh.
- Fokus på internationalt arbejde. Hvordan laver man netværk for elever, der gerne vil lave frivilligt arbejde. Diskuter muligheden for at lave forberedelseskurser for elever, som gerne vil arbejde i udlandet.
- Oprettelse af en international kontaktdatabase. Diskutere fordele og ulemper ved en sådan database. Hvad skal sådan en database reelt indeholde, hvordan skal den opdateres, og hvem skal gøre brug af den?

Forslag til konkrete emner:

- Et punkt kunne handle om demokratisk dannelse. Det vil i den forbindelse være oplagt at fokusere på både europæiske og internationale problemstillinger samt globale spørgsmål. Hvordan kan man integrere det på skolerne? Og hvordan koger man det ned på lokalt og nationalt plan? Blandt andet EU.
- En diskussion af skoleformens tilpasning i et internationalt forum. En diskussion af højskolens idegrundlag. Hvordan skal vi forholde os til det internationale set ud fra et folkeligt fundament?
- Kulturmødet mellem etniske danskere og udlændinge – både på højskolen, men også mere generelt.
- Fokus på globale perspektiver i forhold til, hvilke fællesvilkår den internationale verden og DK har. Verden er fuld af dilemmaer. Nogle synlige dilemmaer betragtes som værende folkeoplysningsopgaver. Det er sådanne punkter, som højskolerne skal fokusere på.

13. Europa-uger som ny aktivitet

61 af de 74 adspurgte skoler har hørt om Europa-ugerne, hvoraf 14 af dem har taget udfordringen op og lavet nogle aktiviteter inden for de 2 uger. FFD var sent ude med at informere skolerne om projektet, hvilket gjorde det svært for flere skoler at lave noget, idet de ikke havde mulighed for at ændre i det allerede fastsatte program.

Ikke desto mindre lykkedes det for flere skoler at lave aktiviteter, som var meget vellykkede.

En række skoler satte fokus på EU i den daglige undervisning. De inviterede lokale politikere til skolen, og lavede debatter med eleverne, hvor de diskuterede centrale europæiske problemstillinger. En enkel skole tilsidesatte alt normal undervisning i en uge og brugte den i stedet til undervisning om EU. Det indeholdte blandt andet teoretisk og historisk undervisning om EU's institutioner. Der

var besøg af forskellige interessenter inden for EU, og eleverne fik lov til at prøve kræfter med et EU – rollespil.

På samme tid som Europa – ugerne fandt sted var de danske folkehøjskoler medarrangør af ”Borgernes Dagsorden”, som var et tværnationalt debatforum om EU. Det udmøntede sig i en lang række EU-arrangementer landet over. FFD opfordrede landets højskoler til at deltage i den nationale debat ved at afholde arrangementer, som de samtidig kunne søge tilskud til gennem ”Borgernes Dagsorden” Den opfordring valgte 6 højskoler at følge. Det gav højskolerne og i særdeleshed eleverne en mulighed for at debattere centrale emner med politikere, fagfolk og lokale folk udefra. Elevernes indstilling til arrangementet var som udgangspunkt ikke speciel positiv, men da arrangementet først løb af stablen blev de mere aktive, og mange endte aktivt med at deltage i debatten.

14. Skolernes reaktion på temahæftet ”Hva` nu Europa”

Forud for Europa-ugerne modtog samtlige højskoler 25 eksemplarer af temahæftet. Formålet med hæftet var, at det skulle inspirere både elever og lærere til at diskutere EU. Hæftet indeholder en række korte debatindlæg omkring forskellige emner inden for EU og har derfor været velegnet både i undervisningen, men også som ”almindelig” læsning.

Tilbage meldingen fra skolerne tyder på, at mange kendte til hæftet, men at kun en halv snes skoler rent faktisk havde brugt hæftet. Det var hovedsageligt skoler, som har fokus på det politiske og på samfundet generelt. De pågældende lærere præsenterede hæftet for eleverne, som selv kunne vurdere om det var brugbart i projekter eller lignende. En række skoler fandt hæftet brugbart som inspiration ved café møder og andre arrangementer, hvor Europa var i fokus.

En enkelt skole kritiserede hæftet for at ikke at være brugbart til undervisning, idet det var på et for højt niveau for de danske elever. En anden skole mente, at et sådan hæfte ikke har den store gennemslagskraft hos eleverne, når det drejer sig om et emne som EU. Her virker det levende ord meget bedre!

Imidlertid har hæftet muligvis været brugt mere intensivt end som så. Flere forstandere gjorde opmærksom på, at de simpelthen ikke vidste om andre fra lærergruppen havde gjort brug af hæftet i den ene eller anden sammenhæng.

15. Ideer til næste års Europa – uger

Generelt set er mange skoler meget interesseret i at deltage i næste års Europa-uger. Hvis skolerne bliver adviseret i rette tid, så er de fleste skoler på forhånd villige til at arbejde med det europæiske. Skolerne har mange gode ideer til, hvad man kan bruge sådanne uger til. De fleste skoler tager udgangspunkt i egne fag-interesser, men ser samtidig vigtigheden i, at man som højskolebevægelse sammen sætter fokus på Europa. En opsummering af skolernes ideer er kategoriseret og listet op nedenstående.

Kommentarer til FFDs rolle i processen:

- Hvordan laver man et projekt som går på tværs af skolerne? Det ville være en ide at samle elever fra flere skoler omkring et fælles europæisk projekt. FFD skal spille en koordinerende rolle.
- FFD skal udarbejde en overordnet model indeholdende et tema/spørgsmål som skolerne skal arbejde med og forholde sig til i processen.

- Oplys skolerne om vigtigheden ved at lade politikere og medier høre om aktiviteterne.
- FFD skal informere skolerne i god tid. Skolerne skal have tid til at forberede undervisning, arrangementer m.m.

Europa – ugernes form og funktion:

- De forskellige aktiviteter skal forankres hos eleverne. De skal derfor på banen gennem rollespil, fælles aviser, politiske debatter osv.
- Eleverne skal provokeres. De skal behandle en række centrale emner, som har relevans for dem selv og deres fremtid.
- Det er vigtigt, at det ikke kun kommer til at omhandle politik og samfundsfaglige problemstillinger. Husk emner som kunst, idræt, musik, mad, sundhed, velvære, teater, film, ældreområdet m.m.
- Man kan eventuelt afslutte ugerne med en fælles opsamling og debat.
- Man skal tænke på vigtigheden i at gøre emnerne interessante for deltagerne. Ellers har det ingen effekt.
- Hver skole skal lave noget, der passer til den enkelte skole. Det vil sige, at arbejde for at gøre den enkelte skoles mærkeområde(r) europæisk. Det skal samtidig matche skolens vision og have et værdimæssig sigt.
- Lav arrangementer der minder om Youth 2002.
- Fokus på en enkel nation i Europa.

Konkrete emner:

- Fokus på den danske højskoles placering i det globaliserede samfund.
- Idrætsliv og frivilligt arbejde er tæt knyttet i Danmark i modsætning til resten af Europa. Man kan arbejde for at synliggøre budskabet i en europæisk sammenhæng, og derigennem påvirke andre lande til at gøre det samme.
- Fokus på idræthøjskolernes samarbejde med både de danske og europæiske organisationer. Lav debatter om idræt som kulturformidler og/eller hvordan andre lande arbejder med idrætten.
- Fokus på: EU og idrættens regler, love og rettigheder.
- Fokus på europæisk identitet – både på højskolerne og rundt i Europa.
- Fokus på kultur, religion og mangfoldighed i Europa. Se på eks. Kristendommens forskellighed i Europa og hvordan religion spiller ind på udviklingen i Europa.
- Hvordan lærer man at forstå og udvikle den mangfoldige befolkningssammensætning, som er på skolerne?
- Fokus på Danmark og Europa. Hvad er Danmarks forhold til de andre lande i Europa inden for områder som religion, politik, kultur osv.
- Fokus på udvidelsesproblematikken. – Rumænien og Bulgarien.
- Læg op til en bred debat om, hvordan man får folkehøjskolerne mere i spil omkring EU. (Brug Margot Wahlström).
- Med udgangspunkt i egne interesser (kunst, idræt, sundhed, politik) kan man diskutere Tyrkiet og den mulige EU-udvidelse. Inddrag eventuelt kunstnere eller undervisere med etnisk baggrund i aktiviteterne.
- Højskolernes evne til at nå de sociale tabere. Højskolen kan bruges til at hjælpe de svage – ikke kun i Danmark. Så et muligt tema: Højskolen, Europa og de socialt svage.
- Fokus på den ”kommende” traktat. Hvilken betydning har Frankrigs og Hollands nej haft for udviklingen i EU?

- Fokus på de etniske mindretal i Europa.

16. Skolernes forventninger til den kommende Europakonference

Planlægningen omkring den kommende Europakonference i oktober er netop afsluttet. Der foreligger på nuværende tidspunkt et færdigt program, og paneldeltagerne er på plads. Planlægningen af konferencen er baseret på input fra styregruppen nedsat af EU-netværket, samt på de bemærkninger og forslag, som skolerne er kommet med, både hvad angår form og indhold.

I det følgende vises en opsummering af skolernes besvarelser.

Konferencens form og funktion:

- Det er vigtigt for konferencen, at der er interessante oplægsholdere og paneldeltagere. Brug nogle lidt atypiske debattører.
- Man skal på forhånd gøre sig klar, at denne konference ikke kan tilpasses alle skolers interesser.
- Udform konferencen således, at skoler kan lære af hinanden. Nogle skoler har ikke den store erfaring på området. Der skal være mulighed for, at konferencen kan give dem mere viden på området.
- Man skal sætte skolernes arbejde i centrum. Det er vigtigt, at konferencen giver skolerne nogle konkrete redskaber, som de kan bruge i deres arbejde med det europæiske.
- Inddrag eleverne i konferencen. Specielt de udenlandske elever vil kunne sætte et europæisk præg på konferencen gennem oplæg og ved deltagelse i paneldiskussioner.
- Skolerne skal informeres i ordentlig tid.
- Inddrag skoler med erfaring på området i både planlægningen og i selve arrangementet.

Konferencens indhold:

- Diskuter emner som europæisk identitet og de grundlæggende tanker om fremtidens EU og Europa. Inddrag højskolernes rolle.
- Sæt fokus på folkeoplysning og Europa. (Inviter eventuelt Margot Wahlström)
- Diskuter hvordan europæiske problemstillinger kan inddrages i skolernes arbejde – både på undervisningsplan, men også på andre områder. Hvilke redskaber kan skolerne gøre brug af i den forbindelse? Hvad findes der af materialer, der er tilgængeligt?
- Fokus på hvordan skolerne kan øge rekrutteringen fra europæiske lande. Hvad findes der af støttemidler, hvordan udformer man ansøgningerne og hvad har skolerne af erfaringer på området?
- Højskolen er på mange måder velegnet til at være et mødested for Europas borgere. Hvordan får vi udnyttet den ressource bedst muligt?
- Konferencen kan indeholde et kontaktelement, hvor skolerne får tildelt viden om mulige kontaktflader på det europæiske område. Det kan være repræsentanter for forskellige organisationer og institutioner, der tiltager i konferencen eller gennem oplæg fra højskolefolk, som beretter om deres skoles erfaringer.
- Fokus på specielle EU-projekter, der skaber dynamik i ydreområderne. (mange højskoler ligger i et "yderområde") "Mål 2". Inviter en koordinator fra et sådan projekt til konferencen.
- Fokus på hvordan man bevarer de grundlæggende værdier i forbindelse med det internationale arbejde.

- Fokus på de handicappede, højskolerne og Europa. Hvordan arbejder man med handicappede rundt omkring i Europa? Hvordan kan velfærdssystemer udvikles, så der tages mere hensyn til de handicappede?
- Diskuter hvordan højskolerne kan være med til at skabe et europæisk civilsamfund..
- Højskolen og idræt. Man kunne eventuelt invitere repræsentanter fra DIF og DGI, som kunne fortælle om, hvordan højskolen kan bruges i forhold til idrætten, og om der eventuelt oprettes et mere formelt samarbejde
- Sæt fokus på ældrepolitik i Europa. Sammenlign landene.

17. FFDs Europanetværk

FFD ville med dette spørgsmål skabe klarhed over, hvilke højskoler, der ønskede at indgå i netværk omkring Europa. Netværket skal være med til at forme FFDs arbejde med det europæiske både indholdsmæssigt og strategisk.

Selve listen over højskoler, som er med i netværket kan rekvireres hos FFDs Europakoordinator Dorthe Skovgaard.

18. Afslutning og yderligere kommentarer

Denne kortlægning har haft til formål at give FFD en viden om skolernes arbejde med det internationale og europæiske.

74 højskoler har deltaget i kortlægningen. Kun 1 højskole ønskede af principielle årsager ikke at deltage, og 4 andre havde ikke mulighed for at svare af den ene eller anden årsag. De fleste af besvarelserne er blevet givet af skolernes forstandere, men i enkelte tilfælde er det i stedet en lærer, der er stået for besvarelserne.

De fleste skoler har givet udtryk for stor tilfredshed for selve undersøgelsen, og de ser frem til arbejde videre inden for området.